

ע"פ 6560/15 - המערער בע"פ 6560/15: נסראלדין סריס, המערער בע"פ 7313/15: ניבראס סריס נגד המשיבה: מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 6560/15

ע"פ 7313/15

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן

כבוד השופט ח' מלצר

כבוד השופטת ע' ברון

המערער בע"פ 6560/15: נסראלדין סריס

המערער בע"פ 7313/15: ניבראס סריס

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעורים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 20.9.2015 בת"פ 36912-06-14 שניתן על ידי כבוד השופט א' טובי

תאריך הישיבה: ו' באדר ב' התשע"ו (16.3.2016)

בשם המערער בע"פ 6560/15: עו"ד מיכאל כרמל

בשם המערער בע"פ 7313/15: עו"ד אלי סבן; עו"ד עומר סנעאללה

בשם המשיבה: עו"ד מורן פולמן

בשם שירות המבחן: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט ס' ג'ובראן:

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופט א' טובי) בת"פ 36912-06-14 מיום 20.9.2015, במסגרתו הושת על המערער בע"פ 6562/15 (להלן: המערער 1) עונש של 18 חודשי מאסר בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים שלא יעבור עבירה מן העבירות בהן הורשע, למעט עבירה של השמדת ראה, או עבירת אלימות מסוג פשע; ופיצוי למתלונן בסך 6,000 ש"ח. עוד בגדרו, הושת על המערער בע"פ 7313/15 (להלן: המערער 2) עונש של 12 חודשי מאסר בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים שלא יעבור עבירה מן העבירות בהן הורשע או עבירת אלימות מסוג פשע; ופיצוי למתלונן בסך 3,000 ש"ח. יצוין, כי במהלך הדיון בפנינו, המערערים חזרו בהם מערעורם על הכרעת הדין.

כתב האישום

2. המערערים הורשעו, לאחר שמיעת ראיות, בעבירות של חטיפה לשם סחיטה, לפי סעיף 372 בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); תקיפה חבלנית בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 380 וסעיף 382(א) בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין; סחיטה באיומים, לפי סעיף 427(א) רישא בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין; וסחיטה בכוח, לפי סעיף 248 רישא בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין. בנוסף, המערער 1 הורשע בעבירה של השמדת ראה, לפי סעיף 242 לחוק העונשין.

על פי עובדות כתב האישום, בין המערער 1 ואביו ג'מאל (להלן: ג'מאל) לבין המתלונן קיים סכסוך על רקע חשדם כי בשנת 2013 המתלונן היה מעורב בגניבת כבשים השייכים להם (להלן: הגניבה).

המערערים נדברו ביניהם להתעמת עם המתלונן ולחקור אותו אודות הידוע לו על הגניבה. בעקבות זאת, ביום 7.6.2014 בשעה 22:00 לערך, המערער 2 פגש את המתלונן וביקש להתלוות אליו ברכבו - רכב מסוג "יונדאי" (להלן: היונדאי) - לסיור באזור מתחם עבודות הרכבת עכו-כרמיאל, וזאת במסגרת עבודתו של המתלונן כסייר בחברת שמירה. המתלונן הסכים והשניים נסעו - כשהמתלונן נהג והמערער 2 ישב לצדו - למתחם עבודות הרכבת, ומשם המשיכו לצומת אחיהוד. זמן קצר לאחר מכן, המערער 1 הגיע ברכב מסוג פיאט לצומת אחיהוד (להלן: הפיאט), כאשר היה עמו אדם נוסף ברכב, ושם פגש את המתלונן והמערער 2. המערער 1 הטיח במתלונן כי הוא "גנב" ודרש ממנו להתלוות אליו. בתגובה, המתלונן נמלט מהמקום ביונדאי בנהיגה מהירה, כשהמערער 2 יושב לצדו. המערער 1 דלק אחריו, עקף

עמוד 2

אותו, וחסם את דרכו באמצעות הפיאט. בשלב זה, המערער 1 יצא מהפיאט כשהוא אוחז בידו אלה מעץ, ושבר באמצעותה את החלון הקדמי והאחורי של היונדאי בצד הנהג. המתלונן נעל את דלתות היונדאי, אך המערער 2 עזר למערער 1 להיכנס לרכב. המערער 1 איים על המתלונן בהצמידו מברג לצווארו והורה לו לנסוע לביתו של ג'מאל (להלן: הבית), והמערער 2 איים על המתלונן כי ימות אם לא יאמר מי אחראי לגניבה. המתלונן נחבל בידו והחל לדמם, אך בפחדו מהמערערים, נסע עד אשר הגיע לבית, כאשר במהלך הנסיעה המערער 1 היכה אותו והמערער 2 המשיך לאיים על חייו. לאחר מכן, המערערים והמתלונן נכנסו לבית, ויחד עם ג'מאל חקרו את המתלונן אודות הגניבה. במהלך "החקירה", המערער 1 היכה את המתלונן, סטר בפניו מספר פעמים, ואיים עליו בכך שהביא סכין גדולה; המערער 2 הורה למתלונן לדבר והטיח בו כי הוא משקר; וג'מאל אמר כי ייקחו את המתלונן לחורשה ושם יהרגו אותו. המערערים וג'מאל המשיכו במעשיהם אף שהמתלונן אמר כי איננו יודע דבר על הגניבה והתחנן כי יניחו לו. לאחר מכן, המערער 1 וג'מאל השמידו את חולצתו של המתלונן שהוכתמה בדם, וסיפקו לו חולצה אחרת.

גזר הדין של בית המשפט המחוזי

3. ביום 20.9.2015 בית המשפט המחוזי גזר את דינם של המערערים. בגזר דינו, בית המשפט עמד על חומרת מעשיהם של המערערים, ועל חומרתן הרבה של העבירות בהן הורשעו, אשר בראשן עבירת החטיפה לשם סחיטה שבצידה קבוע עונש של עשרים שנות מאסר. עם זאת, בית המשפט המחוזי ציין, כי במכלול הנסיבות, עבירת החטיפה עצמה אינה במדרג הגבוה ביותר של החומרה בעבירות מסוג זה, ועבירות הסחיטה הן החמורות מבין העבירות בהן הורשעו המערערים. בית המשפט המחוזי התייחס גם לכך, שחרף פוטנציאל הפגיעה הגבוה שהיה טמון במעשיהם של המערערים, לא נגרם למתלונן נזק גופני משמעותי. באשר למדיניות הענישה הנהוגה, בית המשפט המחוזי עמד על מדיניות הענישה המחמירה הנהוגה במקרים של ישוב סכסוכים בדרכי אלימות, ובפרט במקרים של סחיטה באיומים, והדגיש כי חומרת העונש מבטאת את מידת החומרה שיש לנקוט כלפי שפוגע באושיות סדרי החברה, ובביטחונו ושלומם של האדם. בהתחשב במכלול השיקולים, בית המשפט המחוזי קבע כי מתחם העונש ההולם בגין כל העבירות יחדיו נע בין שנה ל-4 שנות מאסר בפועל.

4. על מנת לקבוע את העונש המתאים למערערים, בית המשפט המחוזי לקח בחשבון את נסיבותיהם האישיות, שאינן קשורות לביצוע העבירה. ראשית, בית המשפט התייחס לגילם הצעיר של המערערים, ובחן את הפוטנציאל השיקומי שלהם - בהתבסס על התרשמותו החיובית של שירות המבחן משניהם - לפיה, ביחס למערער 1, מדובר באדם חיובי, אחראי, ללא מאפיינים אלימים מושרשים באישיותו, המנהל בדרך כלל אורח חיים נורמטיבי, מבין את חומרת מעשיו וער להשלכותיהם, ומנסה כיום לבנות את עצמו מבחינה אישית, משפחתית ומקצועית; וביחס למערער 2, מדובר באדם המנהל בדרך כלל אורח חיים נורמטיבי, ללא מאפיינים עבריינים באישיותו, המבין את חומרת מעשיו, ואשר הסיכון להישנות התנהגות זו מצדו נמוך. עוד התחשב בית המשפט המחוזי בעברם הנקי של המערערים; בנטילתם האחריות על המעשים ובחרטה שהביעו; ובקיומו של הסכם סולחה בין הצדדים אשר במסגרתו יושב הסכסוך. יצוין, כי אף שהתרשמותו החיובית של שירות המבחן נזקפה לזכותם של המערערים, בית המשפט המחוזי דחה את המלצתו הסופית למאסר שירוצה בעבודות שירות, וזאת נוכח חומרת העבירות ונסיבות ביצוען, וכן בשל מדיניות הענישה הראויה והנהוגה. לבסוף, בית המשפט ראה לנכון לגזור על המערער 2 עונש קל מזה של המערער 1, באשר האחרון היה אקטיבי יותר בביצוע המעשים. על יסוד כל האמור, בית המשפט המחוזי גזר את עונשם של המערערים כמפורט בפיסקה 1 לעיל.

5. ביום 15.3.2016 הוגש תסקיר שירות מבחן משלים בעניינו של המערער 1. מהתסקיר עולה כי בתאריך 10.1.2016 נקלט בבית הסוהר "חרמון" והשתלב במסגרת תעסוקתית, וכי בחודש מאי מיועד להשתלב במסגרת טיפולית - לאחר שהביע את רצונו לעבור הליך טיפולי. כן צוין בתסקיר כי המערער 1 שב ולקח אחריות על מעשיו האלימים, ושב והביע חרטה וצער עליהם.

ביום 14.3.2016 הוגש תסקיר שירות מבחן משלים בעניינו של המערער 2. מהתסקיר עולה כי המערער 2 הביע את רצונו להשתלב בהליך טיפולי והיה אמור להיקלט בקבוצה טיפולית בתאריך 12.2.2015, אך נמנע מלהגיע. כן צוין בתסקיר כי להתרשמות שירות המבחן, המערער 2 מתקשה לקחת אחריות על מעשיו ומתקשה להירתם בפועל לקשר טיפולי.

טענות הצדדים

המערער 1

6. המערער 1 טוען כי בית המשפט המחוזי החמיר עמו יתר על המידה ומבקש מבית משפט זה להקל בעונשו. בערעורו, המערער עומד על כך שרף האלימות במעשיו אינו גבוה - כאשר האירוע כולו מסתכם בנזק לרכבו של המתלונן ובפציעות שטחיות. לביסוס עמדתו, המערער מפנה למספר פסקי דין בהם הוטל עונש דומה, אף שנסיבותיהם של אותם מקרים היו חמורות בהרבה מנסיבות עניינו. מכך, המערער 1 מבקש ללמוד כי העונש שהושת עליו חמור משמעותית מהמקובל, בייחוד נוכח העובדה כי לא ריצה בעבר עונש מאסר. המערער מדגיש כי לא מדובר במקרה חטיפה קלאסית שנובע מתוך תאוות בצע, ומבהיר כי כל מטרתם של המעשים הייתה ליבון הסכסוך. עוד טוען המערער כי לא הייתה כוונה מצדו להפעיל כוח וכי הדברים נעשו באלתור, ומצביע על כך שהגיע לפגוש את המתלונן כשאינו מצויד בנשק חם ואף לא בסכין. המערער מוסיף וטוען כי בית המשפט המחוזי לא שקל כראוי לקולה את נסיבותיו האישיות, ובעיקר את גילו הצעיר (25); את העובדה שעודנו מתגורר עם משפחתו - משפחה נורמטיבית ממכובדי הכפר; ואת הנזק הרב שיגרם לו ולמשפחתו מעונש כה חמור. לחיזוק טענתו, המערער מצביע על ההתרשמות החיובית של שירות המבחן ממנו - בשני התסקירים שהוגשו בעניינו - כמו גם על המלצתו להטיל עליו עונש מתון. בנוסף, המערער סבור כי הפגיעה בערך המוגן במקרה דנן היא ברמה הנמוכה ביותר, בפרט כאשר למתלונן עצמו אין עניין בתלונה ונחתמה ביניהם סולחה. לבסוף, המערער גורס כי שיקולי השיקום בעניינו מהווים אינטרס ציבורי עוצמתי המצדיק את התערבותה של ערכאת הערעור בחומרת העונש.

המערער 2

7. המערער 2 טוען כי בית המשפט המחוזי לא שקל כראוי את הנסיבות לקולה בעניינו, וביניהן: נסיבותיו האישיות - ובפרט גילו הצעיר והיותו אדם נורמטיבי נעדר עבר פלילי; הסכם הסולחה שנערך בין הצדדים; המלצות שירות המבחן לגביו והתרשמותו ממנו; וחלקו בביצוע העבירות. בנוסף, לשיטתו, הקביעה כי עבירת החטיפה אינה במדרג החומרה

הגבוה ביותר היתה צריכה להוביל את בית המשפט המחוזי לערוך הבחנה בולטת יותר בינו לבין המערער 1 - וזאת משום שלא יוחסה לו כל הפעלת אלימות כלפי המתלונן. המערער מוסיף כי, לדידו, בית המשפט המחוזי שגה גם בכך ששקל לחומרה את הקשר בינו לבין המערער 1 - אף שהם לא הורשעו בעבירות של קשירת קשר לביצוע פשע. עוד מדגיש המערער כי בתסקיר שירות המבחן הוערכה המסוכנות הנשקפת ממנו במידה נמוכה. לבסוף, המערער סבור כי יש מקום בעניינו לסטות ממתחם העונש ההולם בנימוק של שיקום, וזאת נוכח המלצת שירות המבחן לענישה בדרך של עבודות שירות, וכן בשל הערכת שירות המבחן כי הוא לוקח אחריות על חייו. נוכח האמור, המערער מבקש להפחית באופן משמעותי את עונש המאסר בפועל שהושת עליו, כך שיהלום את מכלול נסיבות המקרה.

המשיבה

8. עמדת המשיבה היא כי יש לדחות את הערעורים. לשיטתה, בית המשפט המחוזי התחשב בכלל השיקולים הרלבנטיים עת קבע את מתחם העונש ההולם למערערים, ונתן משקל מספק לנסיבותיהם האישיות עת גזר את עונשם בצד הנמוך של המתחם, לרבות גילם הצעיר; תסקירי שירות המבחן שהוגשו בעניינם; והסכם הסולחה שנערך בינם לבין המתלונן. בנוסף, המשיבה עומדת על חומרת העבירות בהן הורשעו המערערים, ומטעימה כי בנסיבות המקרה ישנה חשיבות משמעותית לאלמנט ההרתעה הטמון בגזר הדין - באשר המערערים בחרו לקחת את החוק לידיהם עת החליטו לפתור את הסכסוך בינם למתלונן בדרך של אלימות ואיומים. כמו כן, המשיבה מדגישה כי אף שלא נגרם למתלונן נזק חמור, מעשיהם של המערערים מגלמים פוטנציאל רב לפגיעה קשה וחמורה, וכן כי ממילא נסיבה זו נשקלה כבר לקולה על ידי בית המשפט. עוד טוענת המשיבה, כי בצדק דחה בית המשפט המחוזי את המלצת שירות המבחן ביחס למערערים, באשר היא סוטה באופן ממשי מהענישה הראויה וההולמת את העבירות ואת נסיבות ביצוען.

דיון והכרעה

9. הלכה ידועה היא שלא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש אותו גזרה הערכאה הדיונית, וכי ההתערבות שמורה לאותם מקרים חריגים בהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין, או כאשר העונש שנגזר חורג במידה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים (ראו: ע"פ 8280/15 גולאני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (28.3.2016)); ע"פ 1072/15 שייניס נ' מדינת ישראל, פסקה 41 (10.11.2015)). לאחר עיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי ובנימוקי הערעור, ולאחר שמיעת הצדדים בפנינו, הגענו למסקנה כי המקרה שלפנינו אינו נמנה על אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות, כפי שיובהר להלן.

10. בית משפט זה עמד לא אחת על כך שחברה מתוקנת אינה יכולה להשלים עם התופעה של יישוב סכסוכים בדרך של אלימות, תופעה שפוגעת בסדר החברתי וחותרת תחת ערך היסוד בדבר זכותו של כל אדם לשלמות גופו (ראו: ע"פ 2951/12 ביאדסה נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (2.8.2012)); ע"פ 3863/09 מדינת ישראל נ' חסן, פסקה 21 (10.11.2009)). לבתי המשפט תפקיד משמעותי במאמץ החברתי למיגור נגע זה, בין היתר על ידי ענישה משמעותית ומרתיעה שיש בה כדי להעביר מסר ברור של העדר סובלנות כלפי תופעות כאלה, תוך מתן משקל ממשי לשיקולי הרתעת היחיד והרבים אל מול שיקולים אישיים (ראו: ע"פ 3799/14 אבו שנב נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (17.8.2015)); ע"פ 1554/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 27 (19.5.2015)). בענייננו, המערערים פעלו בנקיטת איומים, אלימות ותוקפנות לשם עשיית דין עצמי, חרף תחנוניו של המתלונן שיעזבוהו לנפשו. האירוע נמשך זמן לא מבוטל, שכן עסקינן באירוע מתגלגל: החל במפגש בצומת אחיהוד, נמשך בנסיעה לביתו של ג'מאל, ונסתיים בחקירת

המתלונן בבית, כאשר במהלכו המתלונן היה נתון באימה שעה שהמערערים ניסו לחלץ מפיו מידע באשר לגניבת הכבשים. חומרה יתרה מצאנו בכך שהמערערים פעלו בצוותא, ובחלק מהזמן אף עם אדם נוסף, כשהמתלונן ניצב מולם כשהוא לבדו. על כך יש להוסיף, כי אין בנזק הקל שנגרם למתלונן בפועל כדי להפחית מחומרתם הרבה של מעשי המערערים - אשר בחרו לקחת את החוק לידיהם, וזאת בשל פוטנציאל הנזק הרב הטמון במעשיהם. נוכח האמור, נחה דעתנו כי מתחם העונש שנקבע בעניינם של המערערים הוא ראוי ואין מקום להתערב בו.

11. באשר לעונש שנקבע במסגרת המתחם, אנו סבורים כי גזר דינו של בית המשפט המחוזי מאזן היטב בין השיקולים הרלבנטיים לקולה ולחומרה, וניכר כי התחשב בכלל השיקולים עליהם הצביעו המערערים בערעורם, תוך מתן דגש רב לגילם הצעיר; היעדר עבר פלילי ואורח חייהם הנורמטיבי עד ביצוע העבירה; אפיקי השיקום שלהם; הסכם הסולחה שנערך בינם לבין המתלונן; המלצות והתרשמות שירות המבחן מהם; וביחס למערער 2 - חלקו המופחת באירוע. כך גם אין בדינו לקבל את הטענה לפיה היה מקום להטיל עליהם ענישה מקלה יותר בהתאם להערכת שירות המבחן. בעניין זה, ידועה ההלכה לפיה תסקיר שירות המבחן, על אף הערכת מקצועיותו הרבה, מהווה המלצה בלבד, ובית המשפט רשאי להפעיל את שיקול דעתו בהתחשב בכלל האינטרסים העומדים לפניו (רע"פ 4144/15 אבו אלטיף נ' מדינת ישראל (16.6.2015); ע"פ 2235/08 פלוני נ' מדינת ישראל (17.11.2008)). בענייננו, בית המשפט המחוזי התייחס בהרחבה לתסקירי שירות המבחן עת נתן גזר דינו, ולא מצאנו מקום להתערב בשיקול דעתו. יתרה מכך, בית המשפט המחוזי ממילא השית על המערערים עונש המצוי בחלק התחתון של מתחם הענישה אותו קבע, ובעניינו של המערער 2 על הרף התחתון של המתחם, ודומה כי די בכך כדי לדחות את טענותיהם כי בית המשפט המחוזי לא התחשב דיו בנסיבותיהם המקלות.

12. לבסוף, המערערים מלינים על כך שבית המשפט המחוזי לא עשה שימוש בסעיף 40ד לחוק העונשין וחרג ממתחם הענישה לקולה בשל שיקולי שיקום. אמנם, בהתאם לסעיף זה רשאי בית המשפט לחרוג ממתחם העונש ההולם, אם מצא כי "הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם". אך במקרה שלפנינו, אף שיתכן כי המערערים החלו לפסוע בנתיב השיקום, הדרך לכך עוד ארוכה שכן טרם השתלבו במסגרת טיפולית כלשהי, ועל כן בוודאי שאין מצב הדברים עולה כדי "סיכוי של ממש שישתקם". אשר על כן, דין הערעור להידחות.

13. סוף דבר, הערעור נדחה. על המערער 2 (ניבראס סריס) להתייצב לתחילת ריצוי עונשו בבית דין קישון ביום 6.6.2016 לא יאוחר מהשעה 10:00, או על פי החלטת שב"ס, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער 2 לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שב"ס בטלפונים: 08-9787377, 08-9787336.

ניתן היום, כ"ד בניסן התשע"ו (2.5.2016).

שופט

שופט

שופט
